CATALÀ

QUADERNS INFORMATIUS

Basílica Sagrada Família

3

Basílica Sagrada Família

Gaudí i els seus continuadors. L'obrador

Avui ningú no dubta que Gaudí és un personatge cabdal de l'arquitectura del segle XX. Fins i tot el també arquitecte Norman Foster afirma que «els mètodes de Gaudí, un segle després, continuen sent revolucionaris».

La creu de quatre braços que corona la torre de la Casa Batlló.

Antoni Gaudí, icona de l'arquitectura

Encara que molts dels contemporanis de Gaudí van qüestionar-lo i durant molts anys el seu treball va ser criticat i silenciat, avui Gaudí és reconegut com a un dels creadors indiscutibles de l'arquitectura moderna.

Gaudí als 26 anys, un cop acabats els estudis d'arquitectura.

Antoni Gaudí (Reus, 1852–Barcelona, 1926) és una figura universal de l'arquitectura moderna. Tot i que procedia de la tradició, la seva aportació a aquesta disciplina va suposar un trencament dels esquemes establerts: va proposar un replantejament del fet constructiu que inclou tant els elements estructurals com els formals i els decoratius. Encara que en general els seus coetanis no el van comprendre, alguns sí que van saber captar la importància del seu treball, com ara l'arquitecte Josep Lluís Sert, promotor del GATCPAC i degà de la Graduate School of Design de la Universitat de Harvard (entre 1953 i 1968), que va pronosticar que «en la contínua evolució de l'arquitectura moderna és probable que les últimes experiències de Gaudí tinguin més vàlua i siguin més apreciades. Aleshores serà reconegut el seu important paper com a capdavanter i precursor». I efectivament avui ningú no dubta que Gaudí és un personatge cabdal de l'arquitectura del segle XX, equiparable a Frank Lloyd Wright, Le Corbusier, Mies van der Rohe o Alvar Aalto. Fins i tot el també arquitecte Norman Foster afirma que «els mètodes de Gaudí, un segle després, continuen sent revolucionaris».

El director de l'Escola d'Arquitectura ja va veure que Gaudí era singular i en atorgar-li el títol va afirmar: «Hem donat el títol a un boig o a un geni, el temps ho dirà».

Biografia breu

El naixement i els primers anys
Gaudí va néixer el 1852 a Reus, llavors la segona ciutat de Catalunya. Allà va assistir a l'Escola Pia, on va rebre una educació tradicional en el camp humanístic i en el religiós, i es va iniciar en el món dels oficis al taller de caldereria del seu pare.

Els estudis d'arquitectura
El 1869 es va traslladar a Barcelona i es va preparar per entrar a l'Escola d'Arquitectura, a la qual va ingressar el 1873. Mentre estudiava, va treballar com a assistent en estudis d'arquitectes i en tallers de fusters, vidriers i serrallers, on va aprendre aquests oficis.

La professionalització
Va ser un estudiant d'arquitectura irregular, però va destacar en les assignatures de projectes, dibuix i càlcul matemàtic. El 1878 es va titular i ben aviat va començar a treballar. Primer ho va fer en obres menors i, a mesura que es va anar consolidant com a arquitecte, va assumir obres de més envergadura que li encarregava la burgesia.

La dedicació al temple i la mort
Va treballar 43 anys en el temple, del 1883 al 1926. El 1914 va decidir deixar tots els altres projectes per centrar-se en el de la Sagrada Família, al qual es va dedicar fins a la seva mort el 1926, uns dies després de ser atropellat per un tramvia. Va ser enterrat a la capella de la Mare de Déu del Carme, a la cripta de la Sagrada Família. El seguici del seu fèretre fins al temple que havia concebut i al qual tant s'havia dedicat va ser un gran esdeveniment ciutadà.

Seguici que va acompanyar el fèretre d'Antoni Gaudí, des de la catedral de Barcelona fins a la Sagrada Família, on va ser enterrat.

Home de fe

A mesura que entrava en la maduresa, Gaudí va establir amistat amb preveres i bisbes, es va tornar molt religiós i complia escrupolosament els preceptes religiosos. Al mateix temps, estudiava a fons les possibilitats de renovació dels espais de culte i modernització de la litúrgia, unes possibilitats que va aplicar a l'església de la Colònia Güell, a la reforma de la catedral de Palma, al col·legi de les Teresianes i a la Sagrada Família. Per la seva vida pietosa i dedicada al treball, es va promoure la causa de la beatificació d'Antoni Gaudí. El 2003, doncs, el procés canònic va quedar obert a la Congregació per a les Causes dels Sants a Roma.

Antoni Gaudí combregant, c. 1915.

Definició d'un estil propi

Entre 1883 i 1900 Gaudí va buscar un estil propi, de manera que es va allunyar de la formació neoclàssica imperant que havia rebut a l'Escola d'Arquitectura, i va projectar unes obres experimentals, amb referències arabitzants, neogòtiques i barroques, com ara la Casa Vicens i el Capricho de Comillas a Santander (1883), el Palau Güell (1886) o el col·legi de les Teresianes (1888).
Però a partir del 1900 i fins a la seva mort el 1926, Gaudí va desenvolupar el llenguatge arquitectònic que l'ha fet universal i que incideix tant en la forma com en els sistemes constructius i estructurals dels seus edificis. Bàsicament, Gaudí va treballar en tres àrees:

- la de l'**arquitectura religiosa**, que va iniciar a l'església de la Colònia Güell i va culminar en el projecte de la Sagrada Família,
- la dels **habitatges urbans**, amb la Casa Calvet, la Casa Batlló i la Casa Milà com a protagonistes, i
- la de l'**urbanisme**, centrada en el Park Güell.

Fonts d'inspiració

Gaudí va tenir dues fonts d'inspiració: el missatge cristià i la natura [...] que, en certa manera, es trobaven en el seu convenciment que l'obra del Creador era inimitable.

Gaudí va tenir dues fonts d'inspiració: el missatge cristià i la natura. L'una està directament lligada a la història de l'Església, les sagrades escriptures, la tradició i l'advocació dels sants, la doctrina, els moviments de renovació litúrgica (especialment el treball de Dom Guéranger, fundador i abat de la congregació benedictina de Solesmes) i el culte cristià. L'altra deriva de l'observació de la naturalesa, interès que va desenvolupar des de la infantesa i que li va proporcionar una base conceptual i metodològica. Gaudí no copiava la natura, sinó que n'analitzava el funcionament dels elements per extreure'n propostes estructurals i formals que havia d'aplicar a l'arquitectura. Dues fonts d'inspiració que, en certa manera, es trobaven en el seu convenciment que l'obra del Creador era inimitable.

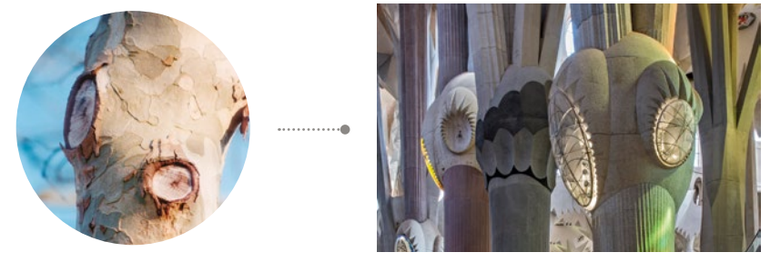

Nus d'un arbre i nus d'una columna.

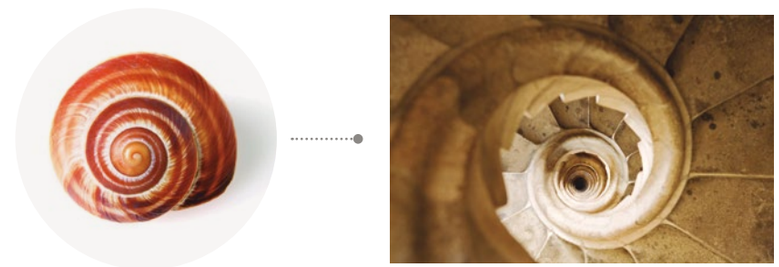

Closca d'un cargol i escala helicoidal d'un campanar.

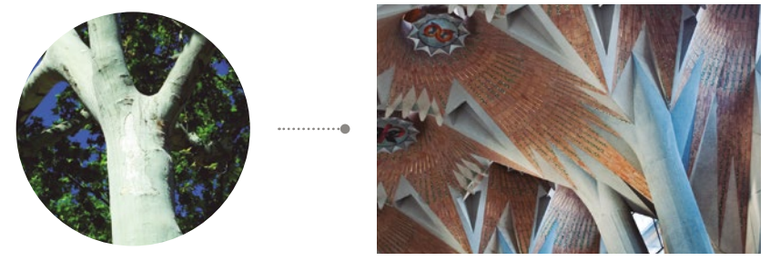

Tronc i branques d'un arbre i trobada d'una columna amb una volta.

Al taller de modelistes de la Sagrada Família se segueix treballant seguint el mètode de Gaudí, tot i que ara es fa ajudant-se de les noves tecnologies.

L'obrador

El procés constructiu de la Sagrada Família i, de fet, de tota l'obra de Gaudí, no es pot entendre sense conèixer la manera de treballar de l'arquitecte, en què l'obrador tenia un paper fonamental.

El procés constructiu de la Sagrada Família i, de fet, de tota l'obra de Gaudí, no es pot entendre sense conèixer la manera de treballar de l'arquitecte, en què l'obrador tenia un paper fonamental, ja que era on experimentava i definia per mitjà de maquetes les solucions constructives que havia d'aplicar en l'obra. Al principi el taller de la Sagrada Família estava situat a la cantonada dels carrers de Sardenya i Provença. Allà, Gaudí hi va construir un espai que va anar canviant de forma en funció de les seves necessitats i del creixement del temple. La importància del taller de Gaudí ja va ser apreciada pels seus contemporanis, com queda patent en l'article que, amb motiu de la mort de l'arquitecte, li va dedicar Joaquim Folch i Torres en el número de l'1 de juliol del 1926 de la *Gaseta de les Arts*. Aquesta manera de fer la van prosseguir els qui van assumir la continuïtat de les obres de la Sagrada Família després del traspàs de Gaudí, cosa que va permetre reconstruir algunes de les maquetes malmeses durant els incidents de la Guerra Civil. I encara ara es practica a l'oficina tècnica del temple, si bé actualment s'hi han incorporat tots els recursos que propicien les noves tecnologies, com ara programes informàtics més avançats, sistemes de dibuix paramètric en 3D o impressores de sòlids, com es pot veure al Museu de la Sagrada Família.

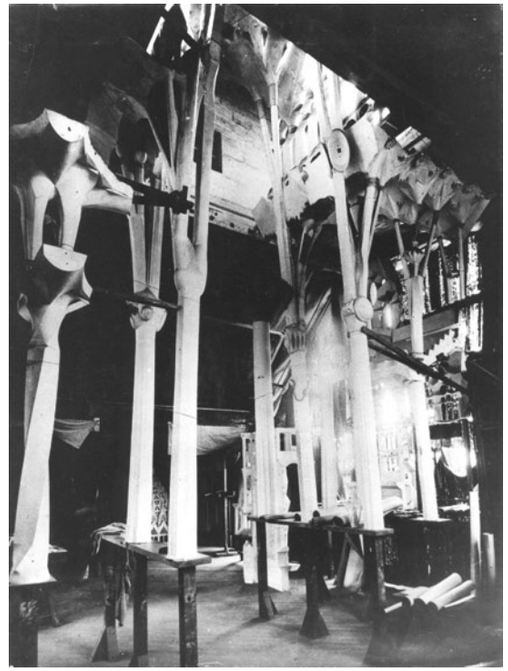

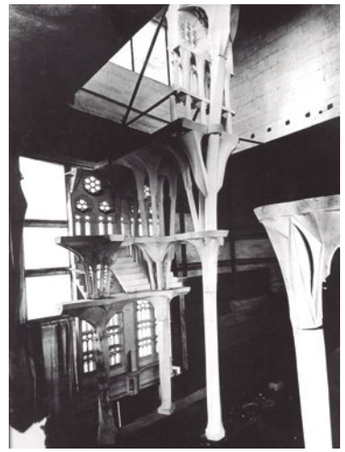

L'obrador de la Sagrada Família en l'època de Gaudí.

Els continuadors de Gaudí al temple de la Sagrada Família

A l'època de Gaudí van col·laborar amb ell molts dels seus deixebles i ajudants, com ara Francesc Berenguer, Josep Maria Jujol, Josep Francesc Ràfols, Cèsar Martinell, Joan Bergós, Francesc Folguera, Josep Canaleta i Joan Rubió. En morir l'arquitecte, es va fer càrrec de les obres un altre dels seus deixebles, **Domènec Sugranyes**, que va finalitzar la construcció de les tres torres de la façana del Naixement que quedaven pendents.

Un cop mort Sugranyes, després de la Guerra Civil, el va succeir **Francesc de Paula Quintana**, que va treballar estretament amb **Isidre Puig i Boada** i Lluís Bonet i Garí, especialment en la construcció de la façana de la Passió, per a la qual van seguir els criteris i els documents que s'havien conservat de Gaudí. El 1966 Puig i Boada i **Bonet i Garí** van rellevar Quintana com a responsables de les obres, càrrec que van tenir fins al 1983, quan va ser nomenat **Francesc Cardoner**.

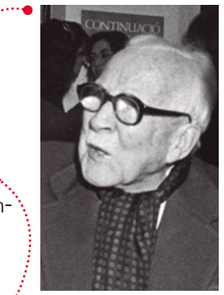

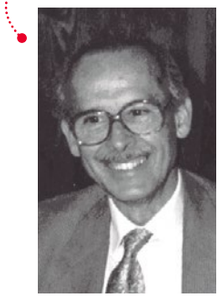

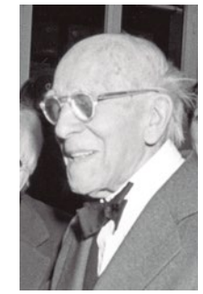

El 1985 se'n va confiar la direcció a **Jordi Bonet i Armengol**. Aquest aviat es va envoltar d'un equip integrat per Carles Buxadé, Joan Margarit, Josep Gómez, Jordi Coll, Mark Burry, Jordi Faulí i altres arquitectes i arquitectes tècnics que es van encarregar principalment de projectar i construir les naus del temple. Jordi Bonet va ser arquitecte director i coordinador de les obres fins al setembre del 2012, quan va ser nomenat arquitecte emèrit, mentre que **Jordi Faulí** va passar a ser l'arquitecte director i coordinador de les obres del temple.

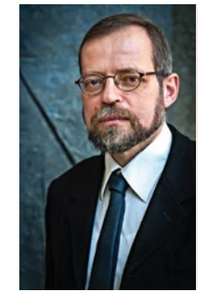

Principals obres de Gaudí

Treballador infatigable, Gaudi no té molta obra construïda perquè dedicava molt de temps a cadascun dels seus projectes i, especialment, perquè va decidir consagrar-se a la Sagrada Família. Amb tot, val la pena recordar les seves obres més emblemàtiques.

Casa Vicens, 1883–1885. Barcelona

Bé Cultural del Patrimoni Mundial, UNESCO 2005.

Torre d'estiueig unifamiliar. Primera obra important de Gaudí, inspirada en l'arquitectura islàmica.

Palau Güell, 1886–1888. Barcelona

Bé Cultural del Patrimoni Mundial, UNESCO 1984.

Residència familiar amb reminiscències gòtiques i musulmanes. Transformacions estructurals a cada planta. Construïda perquè el promotor de Gaudí, Eusebi Güell, hi pogués oferir recepcions en ocasió de l'Exposició Universal del 1888.

Col·legi de les Teresianes, 1888–1889. Barcelona

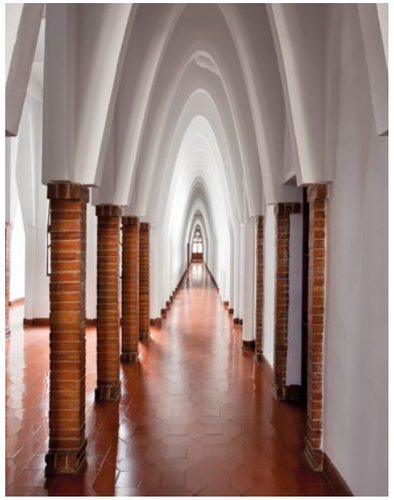

Convent, col·legi i internat. Hi contrasta la sobrietat de la façana amb la riquesa formal i compositiva de la part superior de l'edifici. Interior profusament il·luminat a través d'una lluerna central.

Església de la Colònia Güell, 1898–1908–1917. Santa Coloma de Cervelló

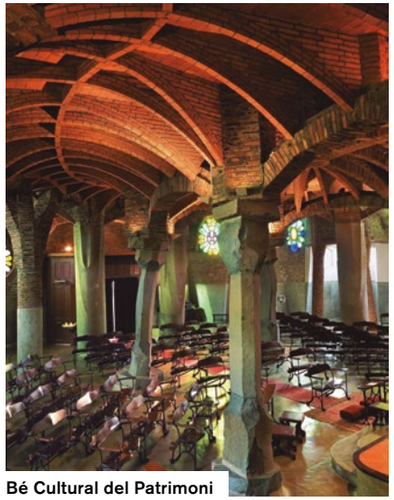

Bé Cultural del Patrimoni Mundial, UNESCO 2005.

Església. Obra d'experimentació estructural, inacabada. Perfectament integrada en l'entorn, sembla que Gaudí també va traslladar la natura al seu l'interior.

Casa Calvet, 1898–1899. Barcelona

Premi Ajuntament de Barcelona, 1900.

Immoble d'habitatges. Obra de transició. Gaudí va partir de la tipologia clàssica dels edificis de l'Eixample, però hi va començar a incorporar solucions pròpies.

Park Güell, 1900–1914. Barcelona

Bé Cultural del Patrimoni Mundial, UNESCO 1984.

Projecte inacabat de ciutat jardí. En 15 hectàrees, havia d'acollir 60 parcel·les amb jardí propi i serveis comunitaris. Adaptat a la topografia i a la vegetació de la muntanya on s'havia d'emplaçar.

Arquitectura civil i religiosa i urbanisme, són els tres àmbits en què va treballar Gaudí.

Casa Batlló, 1904–1906. Barcelona

Bé Cultural del Patrimoni Mundial, UNESCO 2005.

Intervenció sobre un immoble d'habitatges preexistent, que per la façana policroma, el coronament i les solucions constructives, Gaudí va transformar en un edifici emblemàtic del passeig més important de la ciutat.

Casa Milà (la Pedrera), 1906–1912. Barcelona

Bé Cultural del Patrimoni Mundial, UNESCO 1984.

Immoble d'habitatges. Darrera obra civil de Gaudí en la qual va abocar tota la seva imaginació. Construït en un xamfrà de l'Eixample, en realitat consta de dos edificis adossats i articulats a partir dels seus respectius patis interiors. Són remarcables les solucions constructives, des del mur cortina fins a les golfes resoltes amb arcs de catenària, o el terrat, amb edicles multifuncionals.

Glossari

Caldereria Ofici o art de treballar metalls per fer-ne calderes, alambins i treballs d'ornamentació.

Ciutat jardí Tipus d'urbanització amb cases unifamiliars aïllades, envoltades de jardí dins la mateixa parcel·la, que pretenia assolir l'harmonia entre la ciutat i el camp, aprofitant els avantatges de tots dos àmbits, i que es va promoure en l'Europa de principis del segle XX.

GATCPAC (Grup d'Arquitectes i Tècnics Catalans per al Progrés de l'Arquitectura Contemporània)
Moviment arquitectònic nascut a Barcelona el 1929 i desenvolupat al llarg dels anys trenta amb el propòsit de defensar l'arquitectura racionalista.

© obra arquitectònica: Fundació Junta Constructora del Temple Expiatori de la Sagrada Família.
© textos: Daniel Giralt-Miracle (autor) © Fundació Junta Constructora del Temple Expiatori de la Sagrada Família.
© fotografies: Pep Daudé (autor) © Fundació Junta Constructora del Temple Expiatori de la Sagrada Família.

Edició 10/2026

1 Sentit de la Sagrada Família
2 Breu història de la construcció del temple
3 Gaudí i els seus continuadors. L'obrador
4 L'arquitectura de la Sagrada Família
5 La cripta, la façana de l'absis i la capella de l'Assumpta
6 Façana del Naixement, claustre i portal del Roser
7 Façana de la Passió, claustre i sagristia
8 Façana de la Glòria, Baptisteri i capella de la Penitència i del Sagrament
9 L'interior de la Basílica
10 Campanars, cimboris i sagristies